

управління позицією робить трейдинг ефективним стратегічно. Позиція трейдера в рамках торгівлі базисом стає невразливою до коливань цін на товар. Єдине, що він відслідковує, – зміни у базисі, амплітуда яких є значно нижчою від амплітуди цінних коливань, що дає змогу максимізувати прибуток від торгівлі, водночас мінімізуючи ризик.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Lorton S. The Art of Grain Merchandising / S. Lorton, D. White: – Champaign, IL: Stipes Publishing Company, 2010. – 558 p.
2. Pirrong C. The Economics of Commodity Trading Firms / Craig Pirrong: – Bauer College of Business: University of Houston, 2016. – 12 p.
3. Bekkerman A. Forecasting a Moving Target: The Roles of Quality and Timing for Determining Northern U.S. Wheat Basis / A. Bekkerman, G. W. Brester, M. Taylor: – Western Agricultural Economics Association: Journal of Agricultural and Resource Economics 41 (1), 2016. – P. 25–41.
4. Cheng I. Why Do Hedgers Trade so Much? / I. Cheng, W. Xiong: – The University of Chicago: Journal of Legal Studies, vol. 43, 2014. – P. 183–207.
5. Mark D. Price Risk Management Alternatives for Farmers in the Absence of Forward Contracts with Grain Merchants / D. R. Mark, B. W. Brorsen, K. V. Anderson, R. M. Small: – American Agricultural Economics Association: Choices, 2008. – P. 22–25.
6. Рубан Ю.В. Базис як складова ф'ючерсної торгівлі / Ю.В. Рубан, Т.В. Шевченко. – К.: Аграрна біржа; Моніторинг біржового ринку, 2014. – С. 1–8.
7. Лупенко Ю. Ф'ючерсні механізми для розвитку аграрного сектору економіки / Ю. Лупенко, В. Фещенко. – К.: Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку, 2012. – С. 1–5.
8. Товарна біржа Euronext [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://derivatives.euronext.com/en/products/commodities-futures/ECO-DPAR>.

УДК 339.92

Полівода К.І.

аспірант

Миколаївського національного аграрного університету

АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА МІЖНАРОДНОГО МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У статті досліджено теоретичні аспекти аналізу феномена міжнародного міжрегіонального співробітництва. Узагальнено підходи щодо ідентифікації міжнародного міжрегіонального співробітництва. Запропоновано власне бачення поняття «міжнародне міжрегіональне співробітництво».

Ключові слова: співробітництво, міжнародне співробітництво, міжтериторіальне співробітництво, транскордонне співробітництво, євро регіон, міжнародне міжрегіональне співробітництво.

Полівода К.И. АНАЛИЗ ФЕНОМЕНА МЕЖДУНАРОДНОГО МЕЖРЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

В статье исследованы теоретические аспекты анализа феномена международного межрегионального сотрудничества. Обобщены подходы к идентификации международного межрегионального сотрудничества. Предложено собственное видение понятия «международное межрегиональное сотрудничество».

Ключевые слова: сотрудничество, международное сотрудничество, межтерриториальное сотрудничество, трансграничное сотрудничество, евро регион, международное межрегиональное сотрудничество.

Polivoda K.I. ANALYSIS OF THE PHENOMENON OF INTERNATIONAL INTERREGIONAL COOPERATION

In the article the theoretical aspects of the analysis of interregional cooperation of the international phenomenon. Generalized approaches to identifying international regional cooperation. Proposed own vision of the concept of international interregional cooperation.

Keywords: cooperation, international cooperation, interterritorial cooperation, cross-border cooperation, Euroregion, international interregional cooperation.

Постановка проблеми. У світовій та вітчизняній економічній науці поняття «міжнародне міжрегіональне співробітництво» розглядається як об'єднання зусиль регіонів зарубіжних країн для вирішення регіональних проблем, що найбільш ефективно здійснюється через реалізацію програм співпраці. Загалом науковими дослідженнями охоплено значне коло питань щодо розвитку міжнародного міжрегіонального співробітництва. З огляду на необхідність системного аналізу міжнародного міжрегіонального співробітництва необхідно проаналізувати змістовність понятійного апарата, яким оперує теорія міжнародного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні аспекти міжнародного міжрегіонального співробітництва вивчалися такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як С. Бурбело, І. Дахно, І. Гончаренко, І. Кюмарницький, А. Ключник, К. Кулматов, А. Митофанова, І. Попова.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на досить високий рівень

розробки проблем функціонування та розвитку міжнародного міжрегіонального співробітництва, залишається чимало дискусійних питань, зокрема щодо сутності та специфічних особливостей останнього.

Мета статті полягає в узагальненні підходів щодо ідентифікації міжнародного міжрегіонального співробітництва та у власному баченні визначення дефініції «міжнародне міжрегіональне співробітництво».

Виклад основного матеріалу дослідження. Виникнення такого феномена, як міжнародне міжрегіональне співробітництво, обумовлено здійсненням міжнародного співробітництва, яке здійснюється як міжтериторіальне, міжрегіональне та транскордонне.

Співробітництво – це система партнерства на регіональному, державному та міждержавному рівнях. Саме воно забезпечує просування національного продукту країни на світовий ринок, сприяє залученню його до світового інформаційного простору, набуттю передового досвіду організації будь-якої діяльності [7].

Міжнародне співробітництво визначається як універсальна форма організації спільного або взаємоуз-

годженого виробництва за участю іноземних партнерів двох або декількох країн, заснована на розподілі виробництва продукції, комерційне співробітництво, взаємна гарантія ризиків, спільний захист інвестицій і промислових секретів. В основі такої форми співробітництва лежать міцні і тривалі зв'язки кооперативного характеру, вироблені та узгоджені наперед наміри, що закріплені в довготривалих угодах і договорах [6].

Міжтериторіальне співробітництво визначається як будь-яка взаємоузгоджена діяльність, спрямована на започаткування відносин між територіальними общинами та властями двох або більше договірних сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми органами влади, включаючи укладання між територіальними общинами та органами влади інших держав угод про співробітництво [9].

Міжрегіональне співробітництво означає будь-які зв'язки, що встановлені між регіонами, які належать до різних держав [10].

Сьогодні міжрегіональне співробітництво існує в усіх країнах світу і є взаємоузгодженою діяльністю як усередині держави, так і за її межами органів державної влади, органів влади адміністративно-територіальних одиниць, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, громадських організацій, яка здійснюється на підставі чинного законодавства з метою вирішення спільних економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших питань [8].

Транскордонне співробітництво розглядається як будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або органами влади, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей [3].

Крім того, сьогодні все більше поширюється така форма співробітництва, як єврорегіон, що виникла як ідея «Європи регіонів» у Західній Європі всередині ХХ ст. та є новою формою єднання європейських регіонів заради спільного розвитку.

Єврорегіон – це території, на яких здійснюється транскордонна співпраця. Така співпраця є результатом порозуміння органів територіального самоврядування. Метою створення єврорегіонів є перш за все розгортання діяльності, яка допомагала б зближенню локальних спільнот і органів влади прикор-

донних регіонів, економічна співпраця, розвиток комунікацій, захист довкілля, культурно-освітня діяльність, туризм. Особливості, яка відрізняють єврорегіон від міжнародного міжрегіонального співробітництва, – це наявність керівних органи єврорегіону, які виконують координаційні функції, але не мають владних повноважень; формування спільних комітетів та робочих груп з метою координації та об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем; фінансування діяльності учасників спільних комітетів та робочих груп, що має здійснюватися кожною стороною окремо або шляхом об'єднання коштів на окремому спільному рахунку.

Аналізуючи трактування вищенаведених понять, ми пропонуємо власне бачення поняття «міжнародне міжрегіональне співробітництво»: це система партнерства, спрямована на поглиблення відносин за межами держави, за участю іноземних партнерів двох або декількох країн, заснована на розподілі виробництва продукції, комерційного співробітництва, взаємної гарантії ризиків, спільного захисту інвестицій і промислових секретів, на основі укладання між регіонами, територіальними общинами угод про співробітництво.

Міжнародне міжрегіональне співробітництво має різні правові форми, організаційні структури та географічні обриси. Розрізняють двосторонні та багаторічні міжрегіональні взаємодії, співробітництво між сусідніми регіонами або регіонами, які розташовані далеко один від одного, але які мають схожі проблеми. Вони мають одну спільну мету, а саме подолання державних кордонів – бар'єрів для співпраці у соціальній, економічній, технологічній, культурній галузях. Мотивація міжнародного та міжрегіонального співробітництва відбувається насамперед через виявлення загальних проблем та інтересів, а співпраця уможливорює більш повне використання потенціалу розвитку кожного з регіонів-учасників.

Завдання міжнародного міжрегіонального співробітництва віддалених регіонів полягає не у вирішенні конкретних «побутових» проблем, в оформленні інтересів певної групи регіонів перед обличчям національних і європейських інститутів. Прикладами міжрегіонального співробітництва віддалених регіонів є Робоче співтовариство європейських прикордонних регіонів, Конференція прибережних периферійних регіонів, а також Регіони традиційної індустрії [5].

Рис. 1. Форми міжнародного міжрегіонального співробітництва

Прикладом багатостороннього міжрегіонального співробітництва виступають «Чотири мотора для Європи», які об'єднують такі економічно активні в області інноваційних технологій регіони, як Баден-Вюртемберг (Німеччина), Ломбардію (Італія), Каталонію (Іспанія) і Рону-Альпи (Франція). Завданням «Двигунів» стало досягнення синергійного ефекту за допомогою інтенсивного обміну досвідом, реалізації спільних проектів у сфері нових технологій та дослідницьких проектів при оптимальному використанні наявних фінансових і трудових ресурсів [11].

На нашу думку, для реалізації та налагодження ефективної співпраці між регіонами різних країн слід використовувати такі форми міжнародного міжрегіонального співробітництва (ММС), які є основою для визначення напрямку співробітництва (рис. 1).

Перспективним напрямом інтегрування України у світову економіку та росту національної економіки є створення спеціальних (вільних) економічних зон. Це одна з найбільш привабливих форм заохочення іноземних інвесторів, яка дає змогу активізувати підприємництво, нарощувати експортний потенціал, формувати ринкову інфраструктуру, прискорювати розвиток окремих регіонів і галузей економіки [4].

Існують такі види вільних економічних зон:

- вільні торговельні зони (у тому числі вільні порти, безмитні склади, транзитні доки, митні зони на окремих підприємствах), які базуються на скасуванні або пом'якшенні експортно-імпортного контролю і націлені переважно на обробку та зберігання вантажів;

- експортні промислові зони, які базуються на застосуванні не тільки пільгового торговельного і митного режимів, але й на пільговому фінансуванні та податковому режимі для іноземного і національного капіталу, вони орієнтовані на виробництво експортної та частково імпортозаміщуючої продукції;

- технологічні зони, технополіси, технологічні парки, що забезпечують на основі різних пільг розробку і впровадження сучасної технології;

- комплексні зони (вільні міста, особливі режими тощо), що ставлять перед собою широкі завдання і використовують елементи різних зон.

Інвестиційне співробітництво – це вид міжнародних економічних відносин, що включають три типи інвестицій:

- 1) реальні інвестиції (довгострокові вкладення коштів у галузі матеріального виробництва), серед яких особливо виділяються прямі інвестиції;

- 2) фінансові інвестиції (портфельні, що охоплюють міжнародну кредитно-фінансову діяльність, включаючи операції з цінними паперами);

- 3) інтелектуальні (підготовка курсів, передача досвіду, ліцензій, ноу-хау, спільні наукові розробки).

Міжнародна економічна інтеграція є процесом господарсько-політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких стійких взаємозв'язків і розподілу праці між національними економіками, взаємодії їх виробничих структур на різних рівнях і в різних формах [2]:

- зона вільної торгівлі – пільгова зона регіонального типу, у межах якої підтримується вільна від митних і кількісних обмежень міжнародна торгівля країн, які входять у таку зону; зони вільної торгівлі сприяють зростанню внутрішньої, а на цій основі – і взаємної торгівлі країн-членів; найрозвиненішою з таких зон є зона вільної торгівлі в Європі;

- митний союз – спільна митна територія двох і більше країн з повною ліквідацією мит у взаємних відносинах і з єдиним митним тарифом відносно

третіх країн; мета створення митного союзу полягає у полегшенні торгівлі країн-учасниць і водночас в запобіганні створення додаткових перепон у торгівлі з третіми країнами;

- спільний ринок – об'єднання національних ринків декількох країн в єдиний великий ринок з вільним переміщенням у його межах капіталів, товарів, послуг і робочої сили;

- економічний союз – об'єднання національних економік декількох країн на основі митного союзу, спільного ринку, уніфікації фінансових систем і проведення спільної валютної політики;

- політичний союз – об'єднання країн на основі укладення спільного договору з метою проведення спільної політики в усіх сферах суспільного життя;

- міжнародні організації, угруповання, комплекси – об'єднання країн чи інших суб'єктів за окремими інтересами (або групою окремих інтересів) для спільного здійснення різноманітних заходів, спрямованих на їхнє задоволення.

Міжнародна виробнича кооперація – це похідна форма міжнародного поділу праці, яка полягає в розвитку міжнародних виробничих зв'язків, що виникають та існують між міжнародно-спеціалізованими суб'єктами з метою поєднання взаємодоповнюючих виробничих процесів.

Міжнародна виробнича кооперація об'єднує ресурси виробництва в єдиному організаційно-технічному процесі. Здійснення такого процесу у міжнародному масштабі передбачає укладання відповідних контрактів та угод, котрі регламентують виробничо-технічні та торгово-економічні питання, а також вироблення адекватних форм і методів співробітництва.

Міжнародне науково-технічне співробітництво є системою економічних зв'язків у сфері перетину науки, техніки, виробництва, надання послуг та торгівлі й існує на основі спільних, наперед вироблених та узгоджених, намірів, закріплених у міжнародних економічних договорах та угодах. Структура міжнародного науково-технічного співробітництва включає:

- створення координаційних міжнародних програм спільних наукових і технічних досліджень, кооперацію при здійсненні науково-технічних досліджень;
- міжнародне ліцензування, обмін науково-технічними документами, патентами, ліцензіями, поглиблення й удосконалення співробітництва у сфері науково-технічної інформації;

- міжнародний інжиніринг, співробітництво щодо проведення допроектних досліджень і складання проекту на основі науково-технічних знань, а також консультації під час виконання проектів;

- співробітництво в підготовці наукових та інженерно-технічних кадрів, тісні міжнародні стосунки між вищими повчальними закладами;

- проведення міжнародних науково-технічних конференцій, симпозіумів;

- вирішення окремих важливих наукових і технічних проблем шляхом спільного планування між зацікавленими країнами;

- створення й функціонування міжнародних науково-дослідних інститутів, організацій, лабораторій, конструкторських бюро;

- проведення взаємних міждержавних консультацій з питань науково-технічної політики;

- розробку науково-технічних прогнозів.

Спільні підприємства – це об'єднання, сфера діяльності якого поширювалася на спільну закупівлю й обіг товарів із їхнім перепродажем і поділом ризиків серед партнерів. Існують такі види спільних підприємств:

- спільні підприємства, створені приватними фірмами;
- спільні підприємства, створені державними підприємствами;
- спільні підприємства, створені приватними і державними підприємствами;
- спільні підприємства, створені державними органами;
- спільні підприємства, створені іноземними компаніями в третій країні [1].

Останньою формою співробітництва є міжнародна торгівля, тобто торгівля між країнами, яка складається із імпорту та експорту товарів і послуг. Вона створює велику кількість переваг, що стимулюють економічний розвиток окремих країн, сприяють поширенню нових ідей та технологій. Завдяки їй держави отримують можливість імпортувати продукцію, яку вони не виробляють самі.

Експортно-імпорتنі операції є найбільш розвинутою формою міжнародного міжрегіонального співробітництва. Умови та результати експортної діяльності країни значною мірою визначають характер її участі в системі міжнародної торгівлі та інших форм співробітництва за її участі.

Імпорт забезпечує для виробничих та індивідуальних споживачів, а також для країни, до якої ввозяться товари, низку додаткових переваг та можливостей. Це, зокрема, доступ до дешевих та більш якісних товарів готових виробів, сировинних та інших матеріалів й комплектуючих деталей; наповнення ринку дефіцитними товарами або товарами, які взагалі не виробляються на національній території; зростання конкуренції та стимулювання завдяки цьому оптимізації, підвищення виробництва на національній території; налагодження сталих виробничих зв'язків щодо кооперування виробництва з інонаціональними партнерами; розвиток технології завдяки поширенню ввезення наукоємних товарів.

Кожна з розглянутих форм міжнародного міжрегіонального співробітництва показує можливості використання і вдосконалення галузей господарства для регіонів та країни загалом.

Висновки. Аналіз феномена «міжнародне міжрегіональне співробітництво» та форм його реалізації показав, що це поняття є досить широким, оскільки складається з багатьох аспектів, які не дають змогу конкретно охарактеризувати його. Тому у запропоно-

ваному визначенні дефініції «міжнародне міжрегіональне співробітництво» підкреслюються всі сучасні аспекти міжнародної діяльності регіонів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Викладене вище дає підстави для подальшого дослідження міжнародного міжрегіонального співробітництва як системи партнерства, що спрямована на поглиблення відносин між державами, процес формування якої є не завершеним, перебуває в стадії становлення, оскільки стримується обмеженим вибором регіонів держав для заключення угод про співробітництво.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дахно І. Міжнародне приватне право : [навч. пос.] / І. Дахно. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 316 с.
2. Економічна теорія: Курс лекцій / за ред. І. Комарницького. – Чернівці : Рута, 2006. – 332 с.
3. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями від 21 травня 1980 р. (м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. – 35 с.
4. Ключник А. Розвиток міжнародного міжрегіонального співробітництва в аграрному секторі Миколаївської області / А. Ключник, І. Страхова / Науковий вісник ХДУ. Економічні науки. – 2015. – Вип. 12. – Ч. 3. – С. 123–126.
5. Кулматов К. Региональные аспекты международных отношений / К. Кулматов, А. Митрофанова. – М. : Восток-Запад, 2010. – 215 с.
6. Новіков О. Міжнародні економічні відносини : [навч. посіб.] / О. Новіков, І. Гончаренко ; за заг. ред. І. Гончаренко. – Миколаїв : МНАУ, 2013. – 222 с.
7. Міжнародний туризм і сфера послуг : [підручник] / [М. Мальська, Н. Антонюк, Н. Ганич]. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
8. Попова І. Роль міжрегіонального співробітництва в активізації регіонального розвитку / І. Попова, С. Бурбело // Проблеми та перспективи економіки і управління : мат. II Міжнар. наук.-практ. конф. (19–20 грудня 2014 р., м. Дніпропетровськ). – Херсон, 2014. – С. 64–68.
9. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва 1998 р. // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_520.
10. Assembly of European Regions (AER). Statutes [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/GoverningBodies.
11. Four Motors for Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.4motors.eu/-Organization-.html>.